

втратила 88% лісових ресурсів, 43% її орної землі, 83% її залізної руди. Уряд Угорщини брав зобов'язання надати всьому населенню абсолютний захист життя, свободи без врахування походження, національності, релігії, раси, мови. Всі люди повинні були отримати рівні політичні і цивільні права [1].

Якщо все це було сприйнято в Словаччині і Румунії як відновлення справедливості, то в самій Угорщині – як національна трагедія. Реваншизм став однією з основних рис міжвоєнного правління Міклоша Хорті. З нагоди укладення договору в країні був оголошений національний траур, всі офіційні прапори були приспущені аж до 1938 року. У школах учні щодня перед уроками читали молитву про возз'єднання Батьківщини [2].

Таким чином, Тріанонський договір відіграв велику роль в історії Угорщини, він підняв національний і патріотичний дух населення в боротьбі за повернення колишніх кордонів та відновлення справедливості. Так при активній підтримці Німеччини, деякі його положення були переглянуті на двох Віденських арбітражах у 1938 і 1940 роках, рішення котрих були визнані юридично нікчемними по закінченню Другої світової війни, і територіальні розмежування, визначені Тріанонським договором, були підтверджені Паризьким мирним договором 1947 року.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вароди А. Трианонский «мирный» договор и идеи возрождения Венгрии [Електронний ресурс] / А. Вароди – Режим доступу: http://vk.com/topic-7449590_26479297
2. Зейдлер М. Трианонский мирный договор 1920 г. Взгляд современной венгерской историографии [Електронний ресурс] / М. Зейдлер – Режим доступу: https://istorex.ru/page/zeydler_m_trianonskiy_mirnyy_dogovor_1920_g_vzglyad_sovremennoy_vengerskoy_istoriografii
3. Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы [Електронний ресурс] / Л. Контлер. – М. : «Весь мир», 2002. – Режим доступу: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1040720>

Науковий керівник: д.і.н., професор Овчаренко О. І.

Д. Ю. Кособлик

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ВИХІД ІЗ ВІЙНИ СОЮЗНИКІВ НІМЕЧЧИНИ: БОЛГАРІЇ, АВСТРО-УГОРЩИНИ І ОСМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Завдяки більшовицькій пропаганді Перша світова війна виявилася в тіні другої страшної світової трагедії. Кажуть, що ХХ ст. почалося не за календарем 1901 р., а з початком Першої світової війни в серпні 1914 р. Саме з її першими залпами закінчився період у європейській історії між 1890 і 1914 рр., що отримав назву Belle Epoque – Прекрасна епоха. Тоді здавалося, що мир запанував на теренах континенту і досягнення науки та техніки обіцяли рожеве майбутнє.

У Франції, Бельгії та Великобританії саме цю війну називають Великою, оскільки в ній ці країни втратили цвіт своїх націй. Від військових дій, голоду, хвороб, розрухи по всьому світу загинуло близько 21 млн чоловік. Сьогодні, коли нам відомі втрати в Другій світовій війні, ці цифри не жахають, але від цього не стають менш значущими.

Головним результатом Першої світової війни стало глобальне перетворення світу. Ця величезна конвульсія існуючого світового порядку активізувала дію сил, які поставили світ на межу другої ще більшої катастрофи і затягнули його до неї.

Вже влітку 1918 р. стало дедалі очевиднішим, що Німеччина та всі її союзники, зокрема Болгарія, програють війну. Ресурси Антанти, особливо після приєднання США, були явно більшими. До того ж, в міру поглиблення економічної кризи (дефіцит продуктів, інфляція, зубожіння), та ще й на тлі жорсткої цензури та обмеження свобод, в болгарському суспільстві посилювалося невдоволення «братовбивчою війною».

Ці настрої повною мірою далися взнаки після наступу військ Антанти при Добро Поле (вересень 1918 р.). Вимоги завершити війну переросли в повстання армійських частин проти уряду в Болгарії.

Був оголошений похід військових на Софію з вимогою зміни влади. Цей виступ був придушений за допомогою німецьких солдатів, але це нічого вже не змінило. Розуміючи безвихідь ситуації, цар Фердинанд I 30 вересня 1918 р. зрікся престолу на користь 24-річного сина Бориса і виїхав до Німеччини.

Поразка під Добро Поле і революційні настрої у військах змусили Болгарію укласти із союзниками Салонікське перемир'я 29 вересня 1918 року.

Болгарія капітулювала, першою з країн Центрального блоку вийшовши з війни (до капітуляції Німеччини і кінця цієї світової бійні залишалось 40 днів). Територія держави була фактично окупована військами Антанти. Втрати країни склали п'яту частину чоловічого населення від 20 до 50 років (155 тис. загиблих, 400 тис. поранених на фронтах, 155 тис. померлих від тифу, холери та грипу) [4, 553].

Країна втратила третину свого національного багатства. За умовами мирного договору з Антантою, підписаного 27 листопада 1919 р. в містечку Нейї біля Парижа, Болгарія не лише не повертала собі омріяні землі, а й втрачала 11 тис. кв. км. власної території. Було накладено жорстокі репарації, чисельність армії беззастережно обмежувалась (20 тис. солдатів). Упродовж 37 років Болгарія мала сплатити союзникам-переможцям 2,25 млрд золотих франків. Прем'єр Болгарії Александр Стамболійський, підписуючи цей договір, був такий розгніваний, що зламав свою ручку. Ось такою буває ціна грубих зовнішньополітичних прорахунків...

Участь Туреччини в Першій світовій війні обернулася катастрофою. Армія Османської імперії зазнала повної і беззастережної поразки на всіх фронтах.

Останній наступ Османської армії у війні – битва за Баку 26 серпня–14 вересня 1918 р. Бойові дії велися між Кавказькою ісламською армією під командуванням турецького генерала Нурі-паші та британського експедиційного корпусу під командуванням генерала Ліонеля Денстервіля [1, 257].

15 вересня 1918 р. в Баку увійшли частини Кавказької ісламської армії. Взяття міста супроводжувалося масовими вбивствами вірмен.

Проте успіх Османської імперії виявився недовговічним. Турецька армія була незабаром змушена покинути регіон.

Перемир'я було підписане 30 жовтня 1918 р. представниками Великої Британії та султанського уряду Османської імперії на борту британського крейсера «Агамемнон» в порту Мудрос грецького острова Лемнос По суті, це була капітуляція Туреччини в Першій світовій війні.

Протягом місяця після підписання документа в Стамбулі стали на якор британські, французькі, грецькі та італійські кораблі, а форти в протоках зайняли англійці. Англійські солдати першими вступили на вулиці столиці, потім до них приєдналися французькі та італійські армії. Столиця була здана переможцям. Так закінчилася участь Оттоманської Порти в Першій світовій війні.

Туреччина після Першої світової війни фактично перестала існувати. Османська імперія втратила самостійність і була розчленована в інтересах держав-переможців. Контроль залишився тільки над невеликою територією європейської близько Стамбула і Малою Азією (крім Кілікії). Від Османської імперії були відокремлені Палестина, Аравія, Армения, Сирія, Месопотамія.

На кінець жовтня 1918 р. у австро-угорському війську складається катастрофічне становище. 25 жовтня фронт кидають угорські частини.

Чеські та хорватські частини також відмовляються воювати. Станом на 28 жовтня 30 австрійських дивізій відмовляються ставати до бою. Зважаючи на таке становище, 28 жовтня командування 6-ї австрійської армії видає наказ про відступ [3,742].

Вже не маючи сподівань на перемогу, австрійське командування планувало відступити до другої лінії оборони, та, зупинивши там наступаючих, домогтися вигідних умов миру. 30 жовтня починає відступ армія «Ізонцо». На ранок 30 жовтня італійці входять до міста Вітторіо-Венето.

1 листопада переходить у наступ італійська армія на фронті від річки Brenta до швейцарського кордону. 3 листопада італійці займають Трієнт та виходять на річку Тальяменто. У Трієсті висаджується італійський морський десант та захоплює місто. Австро-угорське військо відходить у напрямках, що розходяться, та швидко розкладається. У цих умовах австрійське командування оцінює становище як безнадійне.

27 жовтня австрійський уряд звертається до країн Антанти з пропозицією укладання сепаратного миру. 29 жовтня австрійський уряд погоджується на мир на будь-яких умовах. 3 листопада було укладено перемир'я у Вілла-Джусті.

4 листопада о 15-00 бойові дії було припинено [4, 579].

Італійці взяли у полон 387 тис. австрійських вояків, 2 300 гармат. Фактично, австрійська армія на Італійському фронті перестала існувати. У зв'язку з цим командування Антанти розробляє план удару по Німеччині з півдня, через австрійську територію, у напрямку на Мюнхен. Але, у зв'язку з капітуляцією Німеччини, цей план було відкладено.

Головним наслідком Першої світової війни для могутньої Австро-Угорської імперії став її розпад у 1918 р. Внаслідок розпаду утворилися такі нові держави, як Польська республіка, Чехословацька республіка, Австрія та Угорщина. Інша територія імперії була розподілена між Королівством Італія, Королівством Румунія та Королівством Сербів, Хорватів і Словенців.

Список використаних джерел:

1. Лиддел Гарт Б. Г. 1914. Правда о Первой мировой / Б. Г. Лиддел Гарт. – М. : Эксмо, 2009. – 480 с.
2. Залесский К. А. Кто был кто в Первой мировой войне / К. А. Залесский. – М. : Астрель, 2003. – 894 с.
3. Зайончковский А. М. Первая мировая война / А. М. Зайончковский. – СПб. : Полигон, 2000. – 880 с.
4. История первой мировой войны 1914–1918 гг. / [А. М. Агеев, Д. В. Вержховский, В. И. Виноградов и др.]; под ред. И. И. Ростунова. – Т. 2. – М. : Наука, 1975. – С. 553–589.

Науковий керівник: к. і. н., доцент Овчаренко О. І.

А. Ю. Костюкевич

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

МУЗЕЙ ПРАДО: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Кожен музей, а особливо національний – це завжди своєрідний підручник історії. Відвідувачі приходять у нього, щоб помилуватися, збереженими в ньому експонатами і в міру можливості вникнути в їх зміст та історію тієї чи іншої країни. Не є виключенням і музей Національний музей Прадо в Мадриді (ісп. Museo del Prado), колекції якого вміщують найкращі зразки європейського образотворчого мистецтва, а становлення музею є наочним прикладом історичного розвитку Мадриду та Іспанської держави.

У 1561 р. король Філіп II вирішив перенести місце своєї постійної резиденції в невелике містечко Мадрид. Це стало відправною точкою для безлічі різних перетворень, адже тепер місто мало гармонійно співіснувати з королівським двором. У 1570 р. архітектор Хуан Баутіста де Толедо склав проект розбудови Мадрида. Хоч запропонований план був реалізований не повністю, проте сам факт його створення наочно свідчив про намір перетворити місто в європейську столицю. З небагатьох виконаних пунктів цього проекту можна назвати вирівнювання східних кордонів Мадрида, а також благоустрій та озеленення спеціального місця відпочинку для городян, яке знаходилося відразу ж за міськими мурами. Ця зона, що простягнулася вздовж русла струмка Фуенте-Кастельяна, була обмежена з одного боку фортечною стіною, що оточувала місто, а з іншого – стінами монастиря Лос-Херонімос, що стояв за межами міста [3, 12].